

ВИРЦИНИЈА ВУЛФ И ПОЛИТИЧКА КОРЕКТНОСТ

Политичка коректност у САД је поново у замаху и овога пута се на тапету нашао роман Вирциније Вулф *Ка свейионику*. Пре неколико месеци, издавачка кућа Винтиц је разгласила да ће ова књига бити објављена са „изјавом одрицања од одговорности” како би се јавност упозорила да су ставови ликова „одраз ставова људи из те епохе”.

Писана у полуаутобиографском кључу, британска књижевница приповеда о путовањима породице Ремси у свој летњиковач на острву Скај у Шкотској, сличном кући у којој је ауторка у детињству летовала у Корнволу. Један од ликова из романа (Чарлс Тансли) проповеда да жене не знају како да пишу или цртају (нити да контролишу своје емоције), што утиче на крхку психу Лили Бриско, младе јунакиње коју благонаклоно штити госпођа Ремси (чији је супруг, господин Ремси, филозоф и кућни тиранин). Ликови, такође, износе нимало саосећајне коментаре на рачун друштвене структуре Уједињеног Краљевства (које је двадесетих година XX века још увек империја, без имало самокритичности у јавности). Да би заобишло критике апостола политичке коректности, уредништво Винтица је одлучило да објасни како одлука да се роман штампа у интегралном облику не подразумева слагање са „културолошким представама или језиком уметнице.”

С друге стране, стручна јавност коментарише да „роман за сигурно приказује расне и класне тензије онога времена”, али да то не значи да је књига сексистичка нити да показује презир према нижим класама. То је неразумевање онога што ауторка ради – мешање културног, друштвеног и политичког са интимним; чак и са оним најинтимнијим, јер је њена субјективност као списатељице повезана са енглеским и модернистичким размишљањем тог времена, а ликови су само одраз тога. Вирцинија Вулф то постиже на суптилан начин и без имало претенциозности. Оваква

уредничка одлука уноси додатну забуну је ставови ликова нису порука романа.

Нешто слично се дешавало и са књигама Ернеста Хемингвеја и Агате Кристи, којима су у појединим државама исправљани преводи. Књижевница Аријана Харвиц истиче да је то нешто чему ће се филозофи смејати за педесет или сто година. „На ове уреднике ће се гледати као на саучеснике у злоделу, а ја бих додала и издајнике. Ниче је рекао да уметницима треба судити као криминалцима; будући да живимо у доба суда, мислим да ће историја судити овим издавачима као издајницима уметности.” По њој, долазе нездрава времена за уметност и уметнике. „Далеко иза нас су године када су Бодлера прогонили због његових песама, Флобера за *Магам Бовари* или када је Ватикан судио Пазолинију због романа. Сада центри моћи процесуирају саму уметност.”

КЊИГА И ТРАНСФОРМАЦИЈЕ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА

Читалац је мистерија. Не појединачни читалац већ анонимна маса, којој се издаје свака нова књига, у чије непознате руке долазе и пред чијим очима се листају странице књига које излазе из издавачких кућа, у нади да ће пронаћи свог идеалног адресата. Са овом непознаницом на уму, Гвидо Херцовић, млади истраживач са Института за хиспаноамеричку књижевност у Буенос Аиресу, почео је да проучава како се читалачка публика формирала у доба највећег раста аргентинског издавачког тржишта током XX века, ко је шта читао и како су издавачи размишљали о читалачком тиму којем су се обраћали (понекад га градећи од нуле). Резултате истраживања сабрао је у књигу *Канџи на киоску – масификација књиџе у Арџентини* (*Kant en el kiosko: La masificación del libro en la Argentina*) која је још као рукопис добила награду фондације Амперсанд у категорији најбољег есеја. По речима жирија, књига је подржана због „ваљаности и оригиналности хипотезе, методолошке строгости и релевантности теме”; његови есеји, испуњени ерудитском и фасцинантном прозом, откривају важну причу о масовном ширењу читања, издавања и критике током „златног доба аргентинске књиџе” (под којим се подразумева период 1935–1955, када је у свету највише књига на шпанском излазило у Аргентини), стављајући је у перспективу са данашњим променама у књиџи. За разлику од многих студија о култури маса, овде се не истражују специфични типови артефаката или начина њихове производње.

Под процесом масификације аутор подразумева општу трансформацију облика организације и сегментације, како издаваштва тако и друштва у XX веку, што је неминовно погодило све аспекте друштвеног живота књиге, рађајући последњих година нове феномене, попут „књишких инфлуенсера”. „Услови видљивости и циркулације књига се брзо мењају и то утиче на све укључене у екосистем књига, од великих корпорација до последњег читаоца”, тврди аутор покушавајући да постави непобитну дијагнозу усред променљивости садашњег тренутка. На крају студије, закључак је да нова динамика и начини интеракције у ери алгоритама и друштвених мрежа могу значити крај масовне дистрибуције књиге, али је то још увек далеко од краја постојања књиге или штампаних издања.

НАГРАДА „МАЈЛС ФРЕНКЛИН”

Најзначајније књижевно признање у Аустралији, награда „Мајлс Френклин”, носи име по ауторки романа *Моја блистљива каријера* (1901), који је у време изласка привлачио пажњу не само због реалистичног приказа живота у унутрашњости земље већ и феминистичке критике деценијама касније, због главне јунакиње и њеног става да одбије брак са богатим земљопоседником да би сачувала свој идентитет и следила каријеру књижевнице. Награду додељује Задужбина Мајлс Френклин, а њен први добитник 1957. био је будући нобеловац Патрик Вајт.

Овогодишњи лауреат награде је књижевница тамилског порекла Шанкари Чандрани за свој трећи роман *Време чаја на ѿлан-ѿажу цимеѿа* (*Chai Time at Cinnamon Gardens*). Роман започиње причом о шароликом друштву корисника удобног старачког дома Синамонс Гарден у западном делу Сиднеја, који носи име по резиденцијалној градској четврти Коломба, некадашњој плантажи цимета. Постколонијални активизам – уклањање статуе Џејмса Кука – активира ланац догађаја који доводи до расног насиља и раздора у друштву, што ће имати одјека и у месту које би требало да представља уточиште за своје кориснике. Роман је инспирисан ауторкиним запажањима о растућим расним тензијама у данашњој култури и политици Аустралије. У томе су јој помогла и сећања на баку, која јој је током редовних посета старачком дому, сличног онемо описаном у роману, преносила своја искуства миграције и детињстваведеног на Шри Ланки.

Приредио
Предраг ШАПОЊА